

Namazgahlar

EYÜPSULTAN NAMAZGAHLARI

Acı Çeşme Namazgahı

Cebecibaşı Namazgahı da denir. Otakçılar ile Savaklar Carasında ve Namazgah Sokağı ile Çırçır Sokağının birleştiği yerde idi. Hâlen mevcut olan ve muntazam kesme taştan yapılmış ve suyu devamlı akan Namazgah Çeşmesi'nin arkasındaki sofada bulunuyordu. Bugün yerinde gecekondular vardır.

1955'li yıllarda, namazgah taşı, Yeni Kuşak Sokağı ile Meşatlık Sokağının birleştiği yerde bulunan ve halkın Yahudi Çeşmesi dediği Çoban Çeşmesi'nin yanına atılmıştır. 1974 tarihinde yapılan bir kanal hafriyatı sırasında, toprak altından çıkarılıp dikildiysede daha sonra yok olmuştur.

Mihrab taşının hangi tarihte konulduğu belli değildir. Üzerinde iktisatır halinde hazırlanmış bir mihrap ayeti yazılı idi.

■ Acı Çeşme Namazgahı Çeşmesi. Arkasındaki namazgah mahali kısmen görülmektedir.

Beylerbeyi Mehmed Paşa Namazgahı

Çeşmesi bahsine bakınız.

Emetullah Hatun Namazgahı

Ayvansaray Kapısı dışında idi. Yapıldığı tarih, 1269 (1852)dir.

Kaynak: E.Yücel, İstanbul'un Namazgahları, Hayat Tarih Mec. Saynı 1972 S: 59) (M. Özdamar, Namazgahlar Vakıflar Der. XX/225)

Gümüşsüyü Namazgahı

Gümüşsüyü Yolu ile Eyüp-Gümüşsuyu Yolu'nun birleştiği yerde ve beş yol ağzında ve set üzerindeki 63 pafta, 319 ada, 5 parsel sayılı mesiregahta idi.

Burası, Gümüşdere'sinin başlangıç noktasıdır. Mesire bugün park haline getirilmiştir. Parkın vadiye bakan yüzünde suyu daima akan gür sulu bir çeşme vardır ki Namazgah Çeşmesi'dir. Muntazam kesme taştan yapılmıştır. Çeşmenin alını arka taraftan namazgahın kibleli idi.

Bu mevkiin biraz yukarısında meşhur Cellatlar Mezarlığı bulunuyordu.

Hadika Yazarı diyor ki "Gümüşsüyü nam mahalde vaki çeşmenin eskiden gümüş sakaları Saraya kahve için su götürürler imiş"

Kaynak: (Hadika 1/264) (M. Özdamar, Namazgahlar, Vakıflar Der. XX. S: 226) (M. Koman, Eyüp Sultan Loti Kahvesi S: 12)

Koca Mehmed Namazgahı

Musa Oğlu Koca Mehmed Namazgahı da denir. Meski, Edirnakapı-Rami Yolu üzerinde, Topçular Caddesi ile Münzevi Caddesinin birleştiği yerde ve Samancılar Caddesinin karşısındaki kahvenin sağ tarafındaki bahçede-

■ Gümüşsuyu Namazgâhi

dir. Arkasında, bugün mevcut olmayan Münzevi Kışla, biraz ileride Süleyman Subaşı Camii ve Münzevi Kışla Cadde köşesinde ise Koca Yusuf Efendi Çeşmesi vardır. Bu çeşme bahsine bakınız.

Namazgah Taşı, 1235 (1819) tarihli olup üzerine, "Kül-lemma dehale aleyha Zekeriyya el-mihrab" diye yazılmıştır. Taşta, ayrıca, zincire asılı bir kandil kabartması bulunmaktadır.

Koca Mehmed, Koca Yusuf Efendinin kardeşi olmalıdır. Yusuf Efendi 1104 (1692) tarihinde vefat etmiştir.

Kaynak: (M. Özdamar, Namazgahlar, Vakıflar Der. 20/226) (E.Yücel, İstanbul'un Namazgahları, Hayat Tarih Mec. Sayı: 1 1972 S: 59)

Kuyubaşı Namazgâhi

Edirnekâpı dışında, Savaklar Caddesi üzerinde ve Emin Baba Tekkesi önünde olup, tekkeden evvel tesis edilmiştir.

Namazgahın iri, köfeke taşından yapılmış mihrab taşının ön yüzün de zincire asılı büyük bir kandil kabartması ve bunun üzerinde de mihrab ayeti yazılıdır:

■ Koca Mehmed Namazgâhi

Küllemâ dehale aleyha Zekeriyya

El-mihrab

M.1175 (ağus. 1761)

Taşın arka yüzündeki yazı ise şudur:

Namazgah ve kuyunun vakfiyye kaydı

Baş muhasebe mukayyiddir

Teferrüce gelen ihvâniden

Vâkıf nazırlarıdır hasbi

Derviş İbrahim'in kabri de burada olup şahidesi dört köşe iri bir köfeke taşır. Kitabesi şudur:

Merhum

Ve mağfur el-muhtac

İlâ Rabb'ih'il-gafur

Derviş İbrahim

Ruhuna rızaenlillah

Ta'âlâ el-fâtiha

Sene Rakam kazımmamıştır.

Bu taşın yanında aynı tip bir şahide daha vardır. Önyüzündeki kitabesi şudur:

Merhum

Ve mağfur el-muhtac

İlâ rabbih'il-gafur

Derviş Mehmed

Ruhuna nzaenlillahü

Ta'âlâ el-fâtiha

1175

Arka yüzündeki kitabe ise şudur:

Temâşâ-i nehr-i mâ için

Buyurun dervişân

Sofasına Yâ-Rabb nasib

Eyliye bu derviş kulu ki

Bir.... du'â

Derviş Mehmed ile İbrahim'in kardeş olduğu sanılmaktadır. Namazgah, Kuyubaşı adı ile de anılmaktadır.

Hadika Yazarı diyor ki:

"Edirnekâpı yolu üzerinde yerden bir su kuyusu ve kahve ocağı ve odası ve bunların karşısında, hendek kenarında iki taş ayak çeşmesi olup tamir ve bakımına lazım gelen masarifine vefa etmek üzere bir bostan vakf olunmuştur.

Sahibi hayr şişman Mehmed Ağa İbn-i Baba Yusuf'dur. Kalecik'den gelip Baş Muhasebe Kisedarı Hafız Mehmed Efendi hizmetinde evkat-güzar iken bu hayrata sarf-ı himmet eylemiştir. Kendi dahi hayratı önünde defn olunmuştur. Vefatı; 1193 (1779) tarihindedir."

Ca. 1219 (Ağustos-1804) tarihli bir arzuhal ile Eğrikapı haricinde (Hendek kenarında) Derviş Mehmed'in ihya eylediği namazgah ve su kuyusu vakfının, Molla Gürani'deki baş muhasebeye kaydı istenmiştir.

Bu durumda, namazgah cesim taşlarının şimdi bulunduğu yere sonradan getirildiği anlaşılmaktadır.

16-Za. 1219 (Mart-1805) tarihli ve Şerife Hadice İmzalı bir arzuhalde şunlar yazılıdır: Mütvellisi olduğu pederi Derviş Mehmed'in Eğrikapı haricinde kazdırdığı kuyu vakfına zam ettiği 300 zira (75 veya 90 cm.) kendi vakfının ihticaca (Delil göstermek) selahiyeti olup olmadığının ilamı ricasıyla .

Kaynak: (Gezi notu) (Hadika 1/235) (Osm. Arş. Dairesi, Evkaf Def. II.No.15320) (Osm. Arş. Evkaf Def. III. No. 23585) (Evkaf Def. I. S: 275)

■ Kuyubaşı Namazgâhı

Öküz Mehmed Paşa Namazgâhı

Edimekapı ile Rami Kışlası arasında olup 1027 (1618) tarihinde yapılmıştır. Öküz Mehmed Paşa Çeşmesi bahsine bakınız.

Rami Mahallesi Namazgâhı

Mustafa Özdamar, Namazgahlar adlı makalesinde "Rami Cuma Mahallesi, Altünizâde Bağyolu Sokakta yer alan 239 ada, 12 parsel sayılı, Sultan Bayezid" demektedir. Sultan Bayezid vakfından olmalıdır.

Namazgah Hacı Ali Paşa Camii civarında idi. Bugün yalnız namazgâhın kuyusu mevcuttur. Mihrab taşı yok olmuştur. Kuyu, camiin Bağlar Caddesine açılan avlu kapısının yanında olup bileziğindeki yazı ve tarih okunmaz haldedir. Hacı Ali Paşa Camii bahsine bakınız.

Servi Mahallesi Namazgâhı

Vezir Tekkesi Sokağı ile Yusuf Efendi Çiftliği sokağının birleştiği yerde ve ikinci Sokağın sol köşesinde ve set üzerinde idi. Bugün yalnız çok harap çeşmesi mevcuttur.

Çeşme, Derviş Mustafa Efendi tarafından, 1166 (1752) tarihinde yapıldığına göre, namazgahta bu tarihlerde yapılmış

■ Kuyubaşı Namazgâhı'nın diğer taşı

olmalıdır. Derviş Mustafa Efendinin bu civarda, biraz ileride bir çeşmesi ve çiftliği vardı. Sokağa onun adı verilmiştir.

Koca Yusuf Efendi Çeşmesi bahsine bakınız.

Silahdar Ağa Namazgâhı

Silahdar Ağa Cadde üzerinde ve Silahdar Abdullah Ağa'nın 1206 (1791) tarihinde yaptırdığı çeşme yanında idi. Bugün mevcut değildir.

Silahdar Abdullah Ağa Çeşmesi bahsine bakınız.

Zevkî Kadın Namazgâhı

İdris Köşkü Mevkii'nde ve Piyer Loti Kahvesi Larkasındadır. Yeri için Dolancı Derviş Mehmed Efendi Mevlevihanesi bahsine bakınız.

Evliya Çelebi, burada "namazgah Seddi"nin bulunduğunu bildiriyor. Zamanla harap olan bu namazgah, Sultan III. Osman'ın 3. kadını Zevki Kadın tarafından 1182 (1768) tarihinde yenilenmiş veya yeniden yaptırılmıştır. Bu tarihte kendisi 10 senelik dul idi.

İlk namazgah, 997 (1588) tarihlerinde inşâ edilmiş olmalıdır. Burada bu tarihli İskender Dede'nin şahidesi vardır. Namazgahın yanında havuz, kuyu ve çeşme vardı.

Zevki Kadın'ın 1169 (1755) tarihli bir çeşmesi ve mektebi, Fındıklı'da Güzel Sanatlar Akademisi'nin sağ tarafında ve Cadde üzerindedir. Kendisinin hangi tarihte vefat ettiği belli değildir.

Kaynak: (E.Çelebi, Danişman Ter. 2/100) (İst. Bazı Tekkelerin Yerleri, Turnalı-Yücel, İst. Bazı Tekkelerin Yerleri, Vakıflar Der. 18/159) (M.Koraan, Eyüp Sultan S:II) (Ç.Uluçay, Padişahların Kadınları S: 97) (Si.Osm. 1/34)

Rami Mahallesi Namazgâhı

La'li Mustafa Efendi Namazgâhı adı ile de anılır. M. Özdamar, Namazgahlar adlı makalesinde "Topçular Mahallesi, Topkapı-Edirnekapı Cadde üzerinde bulunan 68 pafta, 164 ada, 34 parsel sayılı Zülali Namazgâhı 1107 (1695) de Hacı Mustafa La'li Efendi tarafından vakfedilmiştir. Biz 1976 yılında bu namazgâhı tetkik ettiğimiz zaman, bir yüzü mihrab olan namazgah çeşmesi ayakta duruyor ve çevresinin düzenlenmesini bekliyordu, diyor.

Edirnekapı-Topkapı Yolu üzerinde Beylerbeyi Mehmed Paşa Çeşmesi ve namazgâhı vardır. Bu bahse bakınız.

Diğer bir namazgâhı ise, eski Edirnekapı-Topçular Yolu üzerinde ve Edimekapı Mezarlığı'na girildikte, sol tarafta ve La'li Efendi Çeşmesi'nin sol yanında idi. Namazgahın yerine sonradan, bugün bir mermercinin işgalinde olan, küçük harap mescid yapılmıştır.

La'li Mustafa Efendi 1154 (1741) tarihinde vefat etmiştir. Çeşme ile mescid ise, 1148 (1735) de inşa edilmiştir. La'li Mustafa Efendi Çeşmesi bahsine bakınız.

Mescidin mihrabı nişine yerleştirilen, Namazgah taşı alan mevcuttur. Namazgah mescitten daha büyüktü. Mihrap tarafında, etrafı mermer korkulukla çevrili sofası hâlâ görülmektedir. Edimekapı mezarlığı mescidi bahsine bakınız.

Kaynak: (Gezi notu) (M.Özdamar, Namazgahlar, Vakıflar Der. 20/226)

■ Haliç'in karşı kıyısından Eyüpsultan'ın görünüşü